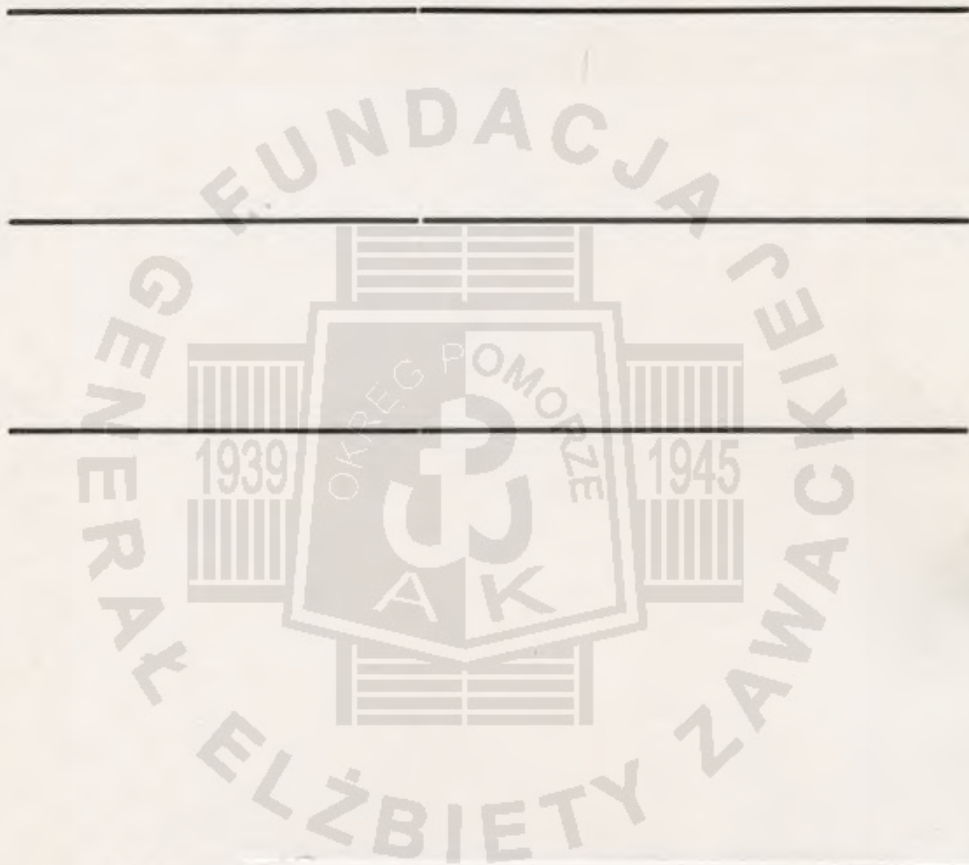

Łukasz Głuchowski
ul. Morska 11, 11-111

poproszeni nr
M: 916/16211
106

FUNDACJA GENERALNA ELŻBIETY ZAWACKIEJ
Artyści i Muzeum Pomorza Środkowego
ul. Wroblewska 1, 81-001 Gdynia
tel. 58 324 37 38, 32 56
e-mail: fund@wp.pl, wydz@wp.pl
956 1 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11 11
15 0000 11892
nr r-ku 82 1090 1506 0000 0000 5002 0244

~~Bork Starostaw
84.207 Koloszkowa~~

Gdynia
JOW Gr.P.
+ Mebel Paweł
ps. „Zagłoba”
M: 916/162113

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI —

Hebel Paweł
T: M: 916/1621 Pom
Gdynia JOW „Sp. Pome.”

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja właściwa

k. 3 s. 1-3

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora

k. 1 s. 1

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora

—

II. Materiały uzupełniające relację

k. 3 s. 1-4

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

III/1 – dot. rodziny relatora

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945)

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 – inne...

IV. Korespondencja

V. Wypisy ze źródeł [tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”]

k. 15

VI. Fotografii

dwie ikomografii

7/11. Relacja - Hebel Paweł:

1. Biogram - relacja autorstwa Bolesława
Borka, mpis k-3 s.1-3

Hebel Paweł ps. "Zagłoba", "Szybki", "Choraży" (1920-1945), jeden z założycieli i ~~członek~~ ^{d-ce} organizacji "Pomoc Polakom", "Polska Zyje", "Dysab"; ~~członek~~ oddziału partyzanckiego i członek Kdę Powiatowej TOW GP w Wejherowie.

Urodzony 8.V.1920 r. w Bojanie pow. Wejherowo, syn Pawła i Franciszki z d. Klein, właścicieli małego gospodarstwa rolnego. Po ukończeniu miejscowej szkoły powszechnej, rodzice posłali go do Seminarium Duchownego w Górnej Grupie. ^{Kto Górnego dre.} ~~Małą maturę~~ zdał w 1938 r. do Gimn. i Liceum im. Jana Sobieskiego w Wejherowie, ^{gdzie w 1938 r. uzyskał małą maturę.} Pisał wiersze i artykuły, które drukowało gimnazjalne pismo "Swit". Mając przeszkolenie w szkolnym hufcu PW jako ochotnik wziął udział w kampanii na Zaolziu, gdzie uzyskał stopień kaprała.

Walczył podczas kampanii wrześniowej 1939 r. W końcu września dostał się w Sandomierzu do niewoli ~~niemieckiej~~. Pod Słupskiem uciekł z transportu jenieckiego. Po powrocie do domu pomagał rodzicom w pracy na nabytym gospodarstwie rolnym w Gowinie, ówczesny pow. ^{pow. Wejherowo} merski.

Od października 1939 r. był jednym z założycieli ^{został} i należał do kierownictwa wejherowskiej organizacji charytatywnej "Pomoc Polakom", która po zamordowaniu w Cewicach k. Lęborka jej przywódcy ks. prałata Edmunda Roszczyniańskiego, zmieniła nazwę na "Polska Zyje". W czerwcu 1940 r. był współzałożycielem organizacji dywersyjno-sabotażowej "Dysab". W czerwcu 1942 r. organizacja ta podporządkowała się Kdę Powiatowej TOW GP w Wejherowie. ^{Hebel} Tworzył również gryfowskie, partyzanckie oddziały szturmowe w Gowinie, Rybakowie, Dąbrówce, Częstkwie, Milwinie ^{oraz} Kdę Gminną w Koleczkowie. ^{organizował} Za ~~swoją~~ ^{działalność} był ścigany

Kielno z nadrob

Odenararaj się broniłymi poczynieniami, za co

listami gończymi. ^{Niemcy mi mówią go pojmać} ~~Ponieważ Niemcom nie udawało się go aresztować~~
w odwecie zamordowali ojca, a brata Franciszka uwięzili w
Stutthofie. Znając biegle język niemiecki często brał udział w
akcjach przebrany w ^{rozne zdobycie} mundury wroga. Do najbardziej brawurowych
akcji, w których brał udział należały: - wypad do obozu w
Potulicach w celu uwolnienia ^{zastępcy} łączniczki Ireny Drewy; - porwanie
służbowego samochodu gauleitera A. Förstera.; - wykonanie wraz
ze Stanisławem Bieszkim wyroku ^{śmierci} na leśniczym Georgu Scharfie z
leśnictwa Kamień (obciążała go śmierć 10 Polaków zamordowanych
w Różnym Dębie); - wykonanie wyroku śmierci na 12 innych
hitlerowcach. W ~~namach~~ ^{Wetherowo pełnił funkcję} Kd^r Powiatowej ^{był} zastępcą komendanta, a
także kierował wywiadem i kontrwywiadem. Rada Naczelna TOW GP
nadała mu stopień oficerski. Dwukrotnie był ranny - raz podczas
wypadu jesienią 1943 r. na urząd gminny w Nowym Dworze
Wejherowskim, drugi raz 4.X.1944 r. ^{w gminie} podczas przewożenia na
rowerze z Leonem Zieldatke karabinu maszynowego z bazy
partyzantów ^{dostarczony przez Jagdkommando} koleczkowskich do Częstkowa. W ~~Głazicy~~
^{otrzymał postrzał} ~~postrzelony~~ przez Jagdkommando w płuca i w brzuch. Leczył się w
domu swojej narzeczonej, Zofii Grzenkowicz w Częstkowie. Tam
18.X.1944 r. zaskoczyli go Niemcy. Podjął nierówną walkę,
zabijając oficera żandarmerii i raniąc kilku żołnierzy. Po
poddaniu się ^(Kiedy mi zebrałis amunicję) był świadkiem zamordowania Pawła Grzenkowicza oraz
maltretowania jego żony Pauliny i córki Zofii (^{syn Rleminus} obie ~~zostały~~ ^{zostały} ~~li~~
osadzone w Stutthofie). Przewieziony do siedziby gestapo w Gdyni
na Kamiennej Gorze, został poddany torturom. Od 20.X.1944r.
więziony był na Neugarten 27, a następnie wysłany do Stutthofu.
Zmarł w obozie prawdopodobnie w styczniu 1945 r. ^{Polejnie drim-}
^{nikowa mówali go „Kosmickim Klosem”}

AP AK T.: Grzenkowicz P., Grzenkowicz-Zołądek Z., Stefanowski L

3

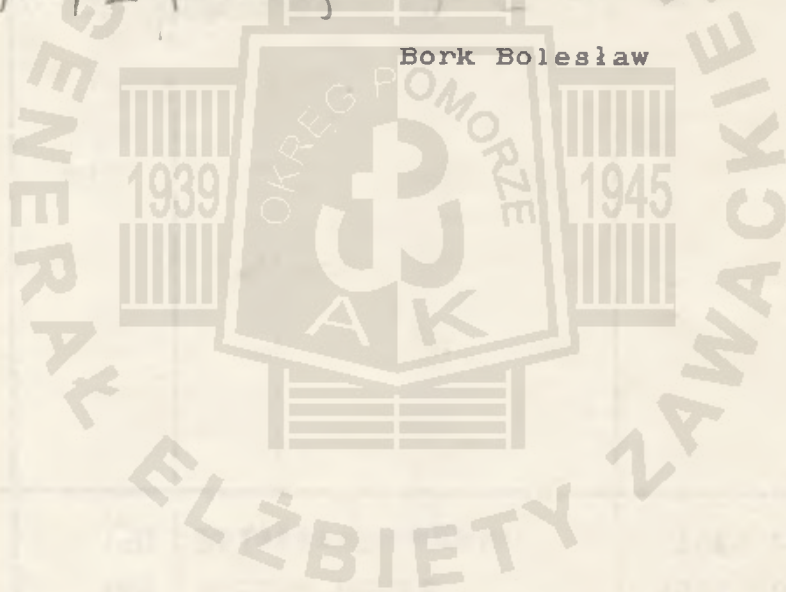
Hebel Punkt

3

Bork B., had Słonia, passim

Materiały własne autora; Komorowski K., Leksykon...; Męclewski P.,
Neugarten..., s. 312; Pomorskie organizacje konsp. (poza AK)...;
Symposium, tom I passim

Bork Bolesław

MM

1/2. Dokumenty dotyczące rektora:
Hela Pawła:

1. Skrócony odpis aktu urodzenia, oryg.

k. 1 s. 1

1.

POLSKA RZECZPOSPOLITA LUDOWA

Województwo gdańskie
URZĄD STANU CYWILNEGO w Szremudzie

Odpis skrócony aktu urodzenia

- 1. Nazwisko Hebel
- 2. Imię (imiona) Paweł
- 3. Data urodzenia ośmego dnia tysiąc czteryst
dwudziestego (8 maja) 1920.
- 4. Miejsce urodzenia Bojtno
- 5. Nazwisko i imię Hebel Paweł
(ojca) _____
zawód rolnik
- 6. Nazwisko rodowe (ojca) Hebel
- 7. Imię i nazwisko rodowe Franciszka Klein
(matki) _____
zawód _____

Podważa się zgodność powyższego odpisu
z treścią aktu urodzenia Nr 40, 1920

Szremud, dnia 6 września 1982 r.

Wolne od opłaty skarbowej dla
Burmistrzów, Wójtów, Naczelników
Gmin, do teny. nie może

Miejsce na opłatę
skarbową

KIEROWNIK
Urzędu Stanu Cywilnego
Z-ca Kierownika
Urzędu Stanu Cywilnego
[Signature]
(Janina Holmar)

II. Materiały uzupełniające relacje
- Hebel Paweł

1. art. Bork B., Lesoccy partyzanci,
ksero oryg., brak źródła k. 2 s. 1-3
2. Bork B. „Hebel Paweł”, [4:] Skow. biograf.
kowsp. pomorskiej 1939-1945, Tommi 1996,
w. 2, s. 75-76, kserokop. k. 1 s. 4

Bolesław Bork

Lesoccy partyzanci

PAWEŁ HEBEL

Paweł Hebel, syn rolników Pawła i Franciszki z domu Klein, urodził się 8 maja 1920 roku w Bojanie. Rodzice marzyli, aby ich najmłodszy syn został zakonikiem lub księdzem i w tym celu po ukończeniu miejscowej szkoły powszechnej umieścili go w gimnazjum przygotowawczym do seminarium duchownego w Górnej Grupie. Ten kierunek studiów nie odpowiadał młodemu chłopcu, więc został przeniesiony do wejherowskiego gimnazjum, gdzie uzyskał małą maturę.

Od wczesnej młodości pociągało go wojsko i pióro. Wyraz swym marzeniom dał w artykułach i wierszach drukowanych jeszcze w gimnazjalnym czasopiśmie Świt. Pierwsze przeszkolenie wojskowe otrzymał w szkolnym hufcu przysposobienia wojskowego. Jako ochotnik wziął udział w wypadzie na Zaolzie w 1938 r. Również jako ochotnik walczył z wojskami agresora hitlerowskiego w kampanii wrześniowej. Do niewoli niemieckiej dostał się w okolicach Słupska i przedostał się szczęśliwie do rodziców, zamieszkałych wówczas w Gowinie.

W pierwszych miesiącach okupacji hitlerowskiej pomagał rodzicom prowadzić gospodarstwo rolne, a dodatkowo zajął się nielegalnym handlem tak zwanym szabrem. Dzięki drugiemu zajęciu mógł nawiązać szereg znajomości i kontaktów, któ-

re później wykorzystał do celów konspiracyjnych.

Od października 1939 r. należał do kierownictwa charytatywnej organizacji założonej w Wejherowie przez ks. prałata Edmunda Roszczyńskiego o nazwie **Pomoc Polakom**. Po objęciu kierownictwa tej organizacji przez inż. Grzegorza Wojewskiego, który nadał jej bardziej konspiracyjny charakter i zmienił jej nazwę na **Polska Żyje**, prawdopodobnie od tytułu rozpowszechnianej wśród członków konspiracyjnej gazетки. Paweł Hebel w czerwcu 1940 r. wspólnie z nauczycielem z Gowina Alfonsem Tesserem oraz braćmi Edmundem i Władysławem Szuttami organizuje przy tej organizacji grupę dywersyjno-sabotażową o nazwie Dysab.

Po przyłączeniu w czerwcu 1942 r. **Polska Żyje** do Tajnej Organizacji Wojskowej **Gryf Pomorski** Paweł Hebel, pseudonim **Zagłoba** i **Szybki**, wszedł w skład komendy powiatowej Gryfa w Wejherowie. Organizował w rejonie Gowina, Robakowa, Dąbrówki i Miłwina pierwsze gryfowskie oddziały partyzanckie. Brał udział w poczynaniach Zagłoby wywołującej represje w stosunku do jego rodziny; w swej bezsilności hitlerowcy zamordowali jego ojca, a brata Franciszka osadzili w obozie koncentracyjnym Stutthof.

Po zorganizowaniu wraz z ppor. Bernardem Michałko komendy i oddziału partyzanckiego Gryfa w Wejherowie, Paweł Hebel często przebywał w swoich rodzinnych stronach. U swojej siostry w Głodowie koło Bojana zorganizował punkt kontaktowy, wykorzystywany też do celów szkoleniowych komendantów gryfowskich oddziałów partyzanckich. Pospolicie towarzysze broni nazywali go chorążym, chociaż takiego stopnia wojskowego nie posiadał. Stopień porucznika przyznała mu Rada Naczelna TOW Gryf Pomorski na przełomie lat 1943—44. Z odnalezionych zapisków wynika, że zlikwidował on co najmniej 13 zbrodniarzy hitlerowskich i zranił co najmniej 18. W komendzie powiatowej Gryfa pełnił funkcję komendanta grupy wywiadu i kontrwywiadu. Dwukrotnie był ranny: pierwszy raz jesienią 1943 r. podczas wypadu na Urząd Gminy w Nowym Dworze Wejherowskim, drugi raz odniósł ciężką ranę przy starciu z SS-własowcami w Głazicy na początku października 1944 r.

W środę pod wieczór 18 października 1944 r., po całodziennym walce z kompanią żandarmerii i po dokonanym zabójstwie Pawła Grzenko-

Zofia Grzenkowicz — narzeczona Hebła łącznika TOW-Gryf Pomorski.

wicza, u którego się ukrywał, wpadł wraz ze swoją narzeczoną Zofią Grzenkowicz w ręce oprawców hitlerowskich w Częstokowie. Przeszedł katownie gestapowskie na Kamiennej Górze pod Gdynią i w Gdańsku. Tam po długich męczarniach, którymi gestapowcy próbowali załamać kaszubskiego partyzanta, zakończył swój krótki, ale bohaterски żywot na progu wolności w 1945 r.

LEONARD KUSTUSZ

Leonard Kustusz, syn Franciszka i Amalii, urodził się 17 lipca 1914 r. w Koleczkowie. Jego ojciec był znanym działaczem ludowym. Śmiało przeciwstawiał się zakusom germanizacyjnym Prusaków i przy każdej okazji manifestował swą polskość. Ta patriotyczna postawa ojca miała pozytywny wpływ na Leonarda. Po ukończeniu z wyróżnieniem miejscowej szkoły powszechnej miał zdobyć wykształcenie średnie, do czego nie doszło, ponieważ zmarł jego ojciec i musiał zająć się gospodarstwem rodziców.

W latach 1935—36 Kustusz odbył zasadniczą służbę wojskową, zaś w 1938 r. został zmobilizowany celem wzięcia udziału w agresji na Zaolzie. Awansował wówczas do stopnia kaprala. Przed odbyciem służby wojskowej i potem utrzymywał serdeczne kontakty z młodzieżą koleczko-

wską, był przez nią lubiany i za-
skarbił sobie jej zaufanie. Brał też
czynny udział w życiu społecznym
i kulturalnym swojej wsi rodzinnej,
działał w miejscowych organizacjach
społecznych. W sierpniu 1939 r. ob-
jęła go mobilizacja. Został przydzie-
lony do 1 Baonu Obrony Narodowej
Gdynia, który ubezpieczał w
pierwszej dekadzie września rejon
Kamienia — Koleczkowa, później
prowadził ciężkie boje wokół pola-
ny Łężyce, a następnie na Kępie
Oksywskiej. Wsławił się w kilku
akcjach i potyczkach, za co został
wyróżniony przez dowódcę baonu
mjr. Stanisława Zauchę. Na Kępie
Oksywskiej pod Kosakowem dostał
się do niewoli.

Na pogrzeb matki w pierwszym o-
kresie okupacji otrzymał urlop z
obozu jenieckiego, do którego już
więcej nie wrócił. Za zezwoleniem
Niemców zajął się gospodarstwem ro-
dziców i sklepem spożywczym brata
Alojzego. Musiał przyjąć III grupę
niemieckiej listy narodowościowej.
Dostęp do sklepu wykorzystał do
następujących celów: wysyłał przy
współudziale sióstr paczki, w nich
grypsy do osób, które zostały osa-
dzone w więzieniach lub w obozach,
zaopatrywał w dodatkową żywność
i tytoń Polaków, którym udało się
uniknąć wpisu na Volkslistę, ma-
gazynował też żywność, tytoń i al-
kohol na potrzeby planowanej par-
tyzantki.

Jesienią 1942 roku był głównym
organizatorem Tajnej Organizacji
Wojskowej **Gryf Pomorski** na tere-
nie Koleczkowa i w okolicy na Leso-
kach. W dniu 10 października 1942
roku został zaprzysiężony i otrzymał
pseudonim partyzancki **Burza**. Głó-
wnie jego zasługą było to, że kolecz-
kowska komenda Gryfa i jej
oddział partyzancki szybko się roz-
wijały. On werbował nowych człon-
ków, starał się o broń i wyżywienie,
opracowywał plany sabotażo-
wych i zaczepnych. Działał przed

zejściem do podziemia, jak i wów-
czas, gdy musiał się ukrywać, aby
nie trafić do niemieckiego Wehr-
machtu. Dom Kustuszów był waż-
nym punktem kontaktowym po-
między miejscowym oddziałem Gry-
fa, a łącznikami z zewnątrz. Za
wielką aktywność Leonard Kustusz
został przez władze gryfowskie mia-
nowany podchorążym.

Poległ jako ostatni z dziewięciu
partyzantów po całodziennym walce
29 lutego 1944 r. pod Piekiełkiem
nad Słezą, broniąc się mimo odnie-
sionych ran do ostatniego naboju.
Jego zwłoki spoczywają w zbioro-
wej mogile na cmentarzu w Kiel-
nie.

ALFRED LOEPER

Również w Koleczkowie urodził
się 14 czerwca 1912 r. przywódca
partyzantów lesockich Alfred Loe-
per. Rodzice jego Franciszek i Ag-
nieszka z domu Haase posiadali
większe gospodarstwo rolne i pro-
wadzili karczmę, co umożliwiło im
skierowanie syna po ukończeniu
miejscowej szkoły podstawowej do
seminarium nauczycielskiego w Wej-
herowie. Te szkoły właśnie ukształ-
towały jego patriotyczną postawę,
która później dojrzała w wojsku
polskim.

Po uzyskaniu dyplomu nauczyciel-
skiego Alfred Loeper nie otrzymał
pracy w wyuczonym zawodzie i
przez okres dwóch lat pracował w
gospodarstwie rodziców. Pierwszą
pasadę otrzymał w szkole powsze-
chnej w Kręplewiczach koło Świecia.
Działał tam aktywnie w Związku
Nauczycielstwa Polskiego, podobnie
jak w Koleczkowie w Katolickim
Stowarzyszeniu Młodzieży i Strzel-
cu. W połowie lat trzydziestych u-
kończył szkołę podchorążych rezer-
wy w Zambrowie, gdzie pod okiem
doświadzonego liniowca, kome-
ndanta szkoły, przyszłego dowódcy
lądowej obrony Wybrzeża w 1939 r.,
pika Stanisława Dąbka, otrzymał
gruntowne przeszkolenie wojskowe.
Pod odbyciu następnych ćwiczeń w
szkole podchorążych kawalerii w
Grudziądzu otrzymał stopień podpo-
rucznika rezerwy.

W wojnie obronnej 1939 r. został
zmobilizowany i walczył na odcinku
od Grudziądz aż po Kielce, gdzie
dostał się do niewoli niemieckiej.
Udało mu się szczęśliwie zbiec z
transportu, wrócił do rodzinnego
Koleczkowa i podjął pracę w gcspo-
darce matki. Pochodzenie już wów-
czas nieżyjącego ojca i jego naz-
wisko, znajomość języka niemiec-
kiego i miejscowych władz okupa-
cyjnych chroniły go w pewnym stop-
niu od terroru, jaki na Kaszubach
od pierwszych dni okupacji wpro-
wadziły władze niemieckie, które
zabiegały o pozyskanie rodziny Lo-
eperów na swoją stronę. Jednak
Loeperowie odmówili przyjęcia II
grupy niemieckiej listy narodowo-
ściowej, dopiero po różnych repres-
jach przyjęli, jak większość Kaszu-
bów, III grupę tej listy.

Alfred Loeper nawiązał łączność
z młodzieżą swej wsi rodzinnej i w

zaufanym gronie prowadził dyspu-
ty nad sposobami oporu przeciwko
okupantowi. W dniu 1 października
1942 r. delegaci młodzieży koleczko-
wskiej w osobach Józefa Bolesława
Liedtkego i Leonarda Kustusza spot-
kali się z przedstawicielami komendy
powiatu morskiego Tajnej Organiza-
cji Wojskowej **Gryf Pomorski** Paw-
łem Heblem i Bernardem Michałko.
Wówczas podjęto decyzję o powoła-
niu na Lesokach komendy rejono-
wej tej organizacji. W 10 dni póź-
niej wymienieni i Alfred Loeper
złożyli przysięgę i rozpoczęli werbu-
nek do nowopowołanej komendy. Na
jej komendanta wyznaczono ppor.
Alfreda Loepera, pseudonim **Lew**.
W okresie późniejszym powołano
przy komendzie oddział partyzancki,
który szybko urosł do najliczniejsze-
go na terenie Północnych Kaszub.

Wczesną wiosną 1943 r. Loeper
otrzymał wezwanie do Wehrmachtu.
Zamiast do koszar niemieckich tra-
fił do bunkra, w którym ukrywało
się już kilku gryfowców. Przystąpio-
no do budowy dalszych schronów i
tworzenia pododdziałów w różnych
rejonach Lesoków i poza tym rejo-
nem. Grupa porucznika Loepera, a-
wansowanego do tego stopnia przez
Komendę Główną TOW Gryf Po-
morski dokonała wielu udanych ak-
cji. Między innymi wraz z grupą B.
Michałki (ps. Batory) brała udział
w wypadzie na hitlerowskie lotnis-
ko w Strzebielinie, gdzie zniszczono
6 samolotów ćwiczebnych oraz zdo-
byto wiele broni, w tym 2 lekkie
karabiny maszynowe.

Aktywność oddziału partyzanckie-
go ppor. Lwa, operującego również w
pobliżu innych lotnisk i portu Gdy-
nia, poważnie zaniepokoiła Niem-
ców, którzy postanowili go za wszel-
ką cenę zlikwidować. W dniu 9 gru-
dnia 1943 r. Niemcy zorganizowali
nieudaną obławę na partyzantów A.
Loepera, zaś 29 lutego 1944 r. ko-
lejną. Ta ostatnia zakończyła się dla
nich tragicznie. Tylko jedenastu par-
tyzantów zostało okrażonych w re-
wirach leśnictwa Głodówko. Przy
próbzie przebiccia się przez tyralerię
hitlerowców ppor. Loeper został ran-

ny i bez wiedzy kolegów ukrył się w bunkrze rezerwowym celem opatrzenia poniesionych ran. Maltretowani przez żandarmów hitlerowskich dwaj ranni partyzanci wskazali zgodnie z istniejącą u gryfowców umową nieznany przez nikogo bunkier rezerwowo. Gdy Niemcy otworzyli wskazaną kłapę wjazdu do schronu, z jego wnętrza padł strzał z pistoletu, raniąc jednego z niemieckich podoficerów. Każde następne zbliżenie się hitlerowców obrońca

schronu przyjmował kolejnym strzałem. Wówczas zastosowano gaz i ręczne granaty. Obrońca zdołał wyrzucić kilka z nich pod nogi przerażonych Niemców. Nie zdołał odrzucić wiązki granatów, której odłamki urwały mu prawą dłoń i poszarpały jego ciało. Tak zginął bohater obrońca Lasów Lesockich udowadniając, że Kaszubi — jak zresztą w całym kraju Polacy — podjęli desperacką walkę nawet w bardzo trudnych warunkach niewoli. Ciało

nauczyciela Alfreda Loepera spoczywa w gronie jego kolegów w zbiorowej mogile na cmentarzu w Kielnie.

Od Redakcji: Mieszkańców zalesionych terenów na południe od pradoliny Kaszubskiej i doliny rzeki Redy nazywa się potocznie na Kaszubach Lesokami, czyli mieszkańcami lasów. Kraja Lesoków wchodzi obecnie w skład Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego.

Hebel Paweł ps. „Zagłoba”, „Szybki”, „Choraży” (1920–1945), jeden z założycieli organizacji „Pomoc Polakom — Polska Żyje” i „Dysab”, dca grupy partyzanckiej i członek Kmdy Powiatowej TOW „Gryf Pomorski” w Wejherowie.

Urodzony 8 V 1920 r. w Bojanie, pow. Wejherowo; syn Pawła i Franciszki z d. Klein, właścicieli małego gospodarstwa rolnego. Po ukończeniu miejscowej szkoły powszechnej rodzice posłali go do Seminarium Duchownego w Górnej Grupie k. Grudziądza. Przed ukończeniem przeniósł się do Gimnazjum im. Jana Sobieskiego w Wejherowie, gdzie w 1938 r. uzyskał maturę. Pisał wiersze i artykuły, które drukowało gimnazjalne pismo „Świt”. Mając przeszkolenie w szkolnym hufcu PW jako ochotnik wziął udział w kampanii na Zaolziu, gdzie uzyskał stopień kaprała.

Walczył podczas kampanii wrześniowej 1939 r. W końcu września dostał się w Sandomierzu do niewoli niemieckiej. Pod Słupskiem uciekł z transportu jenieckiego-

go. Po powrocie do domu pomagał rodzicom w pracy na gospodarstwie rolnym w Gowinie, pow. Wejherowo.

Od października 1939 r. był jednym z założycieli, a następnie członkiem kierownictwa wejherowskiej organizacji charytatywnej „Pomoc Polakom”, która po zamordowaniu przez Niemców w Cewicach k. Lęborka jej przywódcy ks. prałata Edmunda Roszczyniańskiego, zmieniła nazwę na „Polska Żyje”. W czerwcu 1940 r. był współzałożycielem organizacji dywersyjno-sabotażowej „Dysab”. W czerwcu 1942 r. organizacja ta podporządkowała się Komendzie Powiatowej TOW GP w Wejherowie. Hebel tworzył również gryfowskie partyzanckie grupy szturmowe w Gowinie, Rybakowie, Dą-

browce, Częstkowie, Milwinie oraz zorganizował Komendę Gminną Kielno z siedzibą w Koleczkowie. Odznaczał się brawurowymi poczynaniami, za co był ścigany listami gończymi. Niemcy nie mogąc go pojmać, w odwecie zamordowali ojca, a brata Franciszka uwięzili w Stutthofie. Znając biegle język niemiecki często brał udział w akcjach, przebrany w różne zdobyte mundury wroga. Do najbardziej brawurowych akcji, w których uczestniczył należą: wypad do obozu w Potulicach w celu uwolnienia zasłużonej łączniczki Ireny Drewa, porwanie służbowego samochodu gauleitera A. Förstera, wykonanie wraz ze Stanisławem Bieszkim wyroku śmierci na leśniczym Georgu Scharfie z leśnictwa Kamień (którego obciążała śmierć 10 Polaków zamordowanych w Różnym Dębie); wykonanie wyroku śmierci na 12 innych hitlerowcach. W Komendzie Powiatowej Wejherowo pełnił funkcję zastępcy komendanta, a także kierował wywiadem i kontrwywiadem. Rada Naczelna TOW GP nadała mu stopień oficerski. Dwukrotnie był ranny — raz podczas wypadu jesienią 1943 r. na urząd gminny w Nowym Dworze Wejherowskim, drugi raz 4 X 1944 r. w Głaznicy, podczas przewożenia na rowerze z Leonem Zieldatke karabinu maszynowego z bazy partyzantów koleczkowskich do Częstkowa. Dostrzeżony przez Jagdkommando otrzymał postrzał w płuca i w brzuch. Leczył się w domu narzeczonej, Zofii Grzenkowicz w Częstkowie. Tam 18 X 1944 r. zaskoczyli go Niemcy. Podjął nierówną walkę, zabijając oficera żandarmerii i raniąc kilku żołnierzy. Po poddaniu się, kiedy mu zabrakło amunicji, był świadkiem zamordowania Pawła Grzenkowicza oraz maltretowania jego żony Pauliny i córki Zofii (obie i syn Klemens zostali osadzeni w Stutthofie). Przewieziony do siedziby gestapo w Gdyni na Kamiennej Górze, został poddany torturom. Od 20 X 1944 r. więziony był w Gdańsku przy Neugarten 27, a następnie wysłany do Stutthofu. Zmarł w obozie prawdopodobnie w styczniu 1945 r. Po wojnie dziennikarze nazwali go „Kaszubskim Klosem”.

AP AK, T.: Grzenkowicz P., Grzenkowicz-Zołądek Z., Stefanowski L.; Materiały własne autora; Bork B., *Nad Slezą*, passim; Komorowski K., *Leksykon...*; Męclewski A., *Neugarten...*, s. 312; Milczewski Z., *Wejherowo i powiat morski, wrzesień 1939 — maj 1945*, Gdańsk 1991, s. 95, 98, 104, 131; *Pom. org. konsp. poza AK...*; *Symposium*, cz. I, s. 62, 64, 65, 69, 82, cz. II, s. 92.

Słuch. biograf. konsp. pomorskiej
10.2.9. 1945
Bolesław Bork

T. N.: 916/1621 Pom.

Gdynia

Hebel Paweł

✓. Starty informacyjne

n. 15

Hebel Paweł, chor.

ps. „Zagłoba”, „Szybki”

Hejnowo Gówin, pow. i m. pow.
Gryf Pom. 1

od sierpnia 1939 członek grupy „Polska zyje”,
od VI 1940 współorg. grupy dywersyjnej
„Dysab”, od VI 1942 w „Gryfie”, m. im.
członek komendy powiatowej M-1 i org.
oddz. partyz. w rej. Gówin, Robakowa,
Dąbrówka i Miłwin, zamordowany w
złotyjskim gestapo na pocz. 1945

B. Boru, Powstanie i działalność od-
działu partyzanckiego Alfreda Loeppera,
Pamięć i teraźniejszość nr 1/1974, s. 35-36.

Hebel Paweł
ps. „Zapoba”
członek władz Powiatowej M-1 Tow. GP.
Wymyślił do „Gryki” Hermannów
Brunonów i partyz. z ich grupy.

Gdyńskie
TOW. GP.²

zob. T. Hermann Brunon I, inis.
Gdyńskie, I/11 s. 1

num. o. /

Hejmanow
TON AP 3

Hebel Paweł

Wzrost 180 cm, 1920 r., mieszka w m. Gorkino,
char., adres TON AP ps "Kerowa",
zmarł w wieku 45 lat.

Wzrost 180 cm, 1920 r., mieszka w m. Gorkino,
char., adres TON AP ps "Kerowa",
zmarł w wieku 45 lat.

Gdynie 4
TOW GP

Huber POKŁ

Był w gospodarstwie rolniczym, wznosił Kępkę
portyrent z Bojama.

zob. T.: Kępka B., ul. Gdynie, I/1/s.1

Hebel Paweł

Hejnowo 5
704 GP

206. fot. Zagrody Greenhamońskie
w Cęstkowie gm. Szemud
pow. Hejnowo - zbiory
ikonograficzne

1944

Gdynie 6
Pomoc Polakom

Hebel P. [osob.]

Instytut org. "Pomoc Polakom"

1939

OKRĘG

PO
PORZE

1945

AK

Zob. T.: Stefaniowski L., insp. Gdynie,

Mejneras
Tos. Gryf Pomorski
~~Stephen~~ 7

Hebel Paweł
ps. "Zagłoba"

przyniósł grupę w Gryfie Pom. - portyran.

(do tej oddziału był Bernard Kudatko)

T.: Paweł Arsenowicz

źr. (rel. N. Kolenyiskiej, o rozbiciu gromadniców,)

K-67, s. 3; K-66, s. 4.

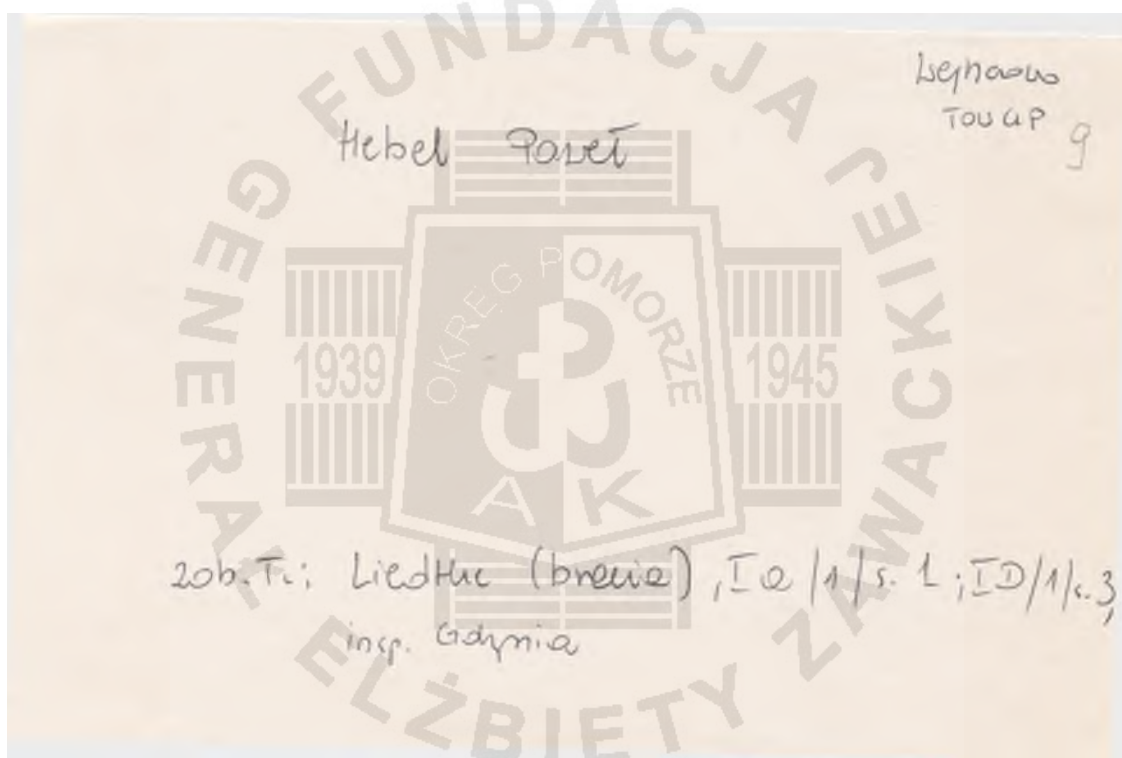
11

Kejnowo
TON GP 8

Hebel POLI
p. "zagroze"

D-cz grupy porty zamkniętej "Gryte"
"oddziale D. Michalno"

rob. Tri Jotardelu Z., msz. Adymia,
T/s.1

Gdynie
TOW G.P. 10

Hebel

Kontakower rif z Wini Spornu, Stawias
Kurkowski

zob. T. P. Kurkowski S., ul. Gdynie, 2/1/c. 1

a Hebel Paweł

Województwo 12
TOW Gr. P.

Razem ze Stanisławem Bieszką
i być może Pawłem Setolem z
Przetoczyna dn. 23.05.1944 r. przy-
mali wyrok na lesimierzym z Kamienia
- Niemca; był to Ernst Schert.

zob. J. M-958/1667 Franciszek Licotke,
cz. 1, 1 s. 1 Imp. Gdynia

a

13
Gryf Suwowski
Wojhenowo

HEBEL Paweł

ps. "Zagłada", "Szybki", "Chomgęj"

Urodz. 8.V. 1920 r. w wojew. pow. Wojhenowo.

Jednocześnie przebiegał organiz. "Dobroc Dlakom"
- "Polska Żyje" i "Lysab", dca grupy partyz.
i "Człowiek Lindey BOSTON", "Gryf Suwowski"
Wojhenowie.

Zob. Stawicki Biogr. Dousp Sou. t. 2, s. 45
Fundacja Archiwum Suwowski AK

Wojtkowa 14
Tow. Gryf Pomorski

Hebel Paweł
ps. "Zagłoba"

Zob. T: M : 802/1527 Pom. Bank Bolesław (Gdynia)
tekst 4 str. 48 : „Porwanie niemi oporn na dźwiękach

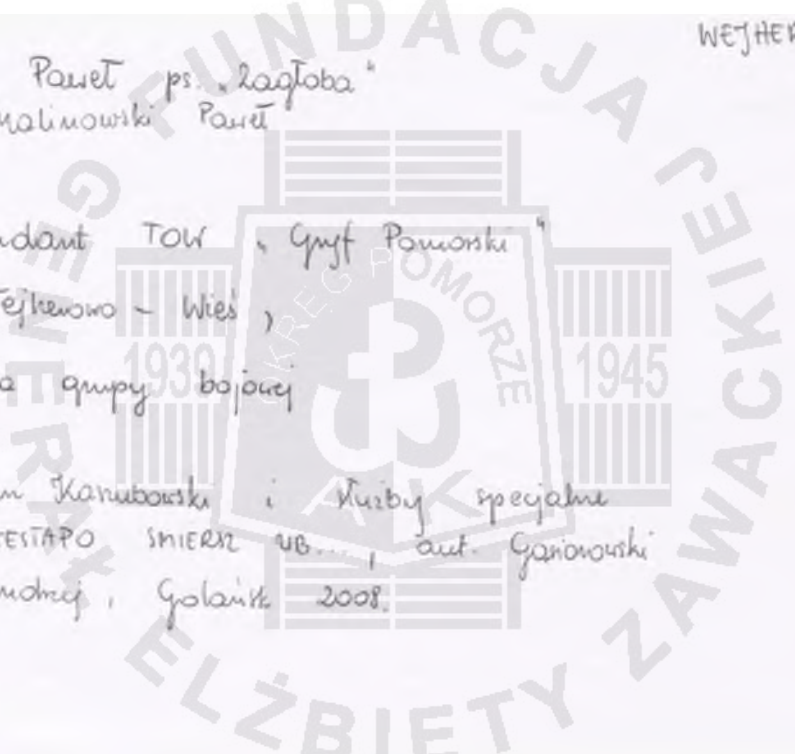
Hebel Paweł ps. „Lagłoba”
vel Malinowski Paweł

WEJHEROWO 15

a
k
komendant TOW „Gryf Pomorski”
na Wejherowo - Wiesz,
dowódca grupy bojowej

zob. Jan Karubowski i Kurby specjalne
GESTAPO SMIERZ UB... aut. Ganiowski
Andrzej, Golanik 2008.

S. 172
S. 495

Hebel

Hebel Paweł

Zakład Produkcyjny w Legnicy
TECZKA DO AKT
SWW 1824-331 ZN-96/1

5 904149 026004

